

Сутність запасів та їх класифікація

Тетяна Козак

*магістрант 2 курсу, спеціальності «Облік і оподаткування»,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна*

Ольга Ромашко

*доцент, кандидат економічних наук,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна*

Формування ринкової економіки в Україні неможливе без виробництва конкурентоспроможної продукції та її реалізації на внутрішньому та зарубіжних ринках. Водночас основною передумовою здійснення господарської діяльності підприємств є достатній обсяг та раціональне використання виробничих запасів.

Функціонування підприємств різноманітних видів діяльності та форм власності базується на використанні ресурсів фінансових, матеріальних, сировинних, технологічних, трудових тощо. Формування ресурсів на підприємстві для подальшого використання у майбутньому та для забезпечення безперервності процесу діяльності розуміємо як запаси. Запаси мають бути оптимальними для нормального здійснення процесу виробництва та збуту продукції.

Мета дослідження: розглянути сутність запасів та їх класифікацію.

Запаси представляють собою один з найважливіших факторів забезпечення сталості та безперервності відтворення. Підприємства прагнуть збільшити оборотність запасів, щоб при меншій площі складів і мінімальних витратах на утримання запасів отримати найбільший обсяг продажів і, отже, прибутку. Тому управління запасами на підприємстві є однією з найважливіших задач менеджменту організації.

Ряд вчених дає різні визначення виробничих запасів [1; 2]. Так, деякі вчені-економісти вважають, що різні вироби або ресурси, які безпосередньо не використовуються в певний момент часу, можна вважати запасами. На думку інших авторів, до сировинної бази відносяться:

- предмети праці, що наявні в природному середовищі (потенційні сировинні ресурси);
- продукти першого ступеня обробки природної сировини (первинна сировина);
- відходи виробничого, суспільного й індивідуального споживання (відходи);
- вторинна сировина тощо.

Отже, можна дати таке визначення: виробничі запаси є речовинною основою готової продукції, одним з найважливіших елементів виробничого процесу, купуються для подальшого використання як предмета праці, проходять багато стадій обробки та повністю переносять свою вартість на вироблену продукцію.

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» (НП(С)БО 9) розкриває організаційні питання щодо обліку запасів [3]. НП(С)БО 9 відіграє вагомий роль у формуванні в обліку інформації про запаси, а

також її розкриття у фінансовій звітності. Для кожного підприємства важливою складовою оборотних активів є запаси, від методичних та методологічних аспектів обліку яких залежить формування окремих витрат установи, та порядок розкриття даних обліку у звітності.

Різне трактування поняття «запаси» зумовлює і різну їх класифікацію: з точки зору бухгалтерського обліку, логістики, менеджменту тощо. Водночас проблемами удосконалення класифікації й обліку матеріально-виробничих запасів займалося багато вчених-економістів: Н. Ткаченко, Ф. Бутинець, Л. Горецька, Г. Нашкерська, Р. Мельник тощо. Класифікацію виробничих запасів підприємств через галузеві особливості необхідно здійснювати саме з урахуванням специфіки їх виробництва.

Для промислових підприємств доцільно поділяти допоміжні матеріали на виробничі, задіяні безпосередньо в процесі виробництва, та матеріали допоміжного призначення, які не беруть участі у виробничому процесі, а забезпечують його здійснення [4].

Однак існує певна кількість факторів, від яких залежить їх класифікація, основними з них є віднесення запасів до відповідних видів.

Велике різноманіття запасів вимагає не лише раціональної побудови їх класифікації. Облік за розмежованими класифікаційними групами уможливорює проведення аналітичних обчислень. Це необхідно для раціонального та ефективного використання підприємством запасів.

Отже, запаси є складовою оборотних активів підприємств та входять до матеріальних ресурсів.

Вчені по різному визначають трактування терміну запасів та представляють їх як матеріальні ресурси або як предмети праці. Бухгалтерський облік на сучасному етапі зазнає в певній мірі реформації, метою якої є полегшення роботи персоналу установи та покращення подання інформації її користувачам.

Процес трансформації вітчизняної системи бухгалтерського обліку зумовив суттєву перебудову методології та організації обліку запасів підприємств. З переходом до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку значно розширилися можливості підприємств у виборі правил ведення облікової політики та методів обліку виробничих запасів.

Ключові слова: запаси; ринкова економіка; фінансові ресурси.

Список використаних джерел

1. Жук В. М. Розвиток регулювання бухгалтерського обліку в Україні. *Агросвіт*. 2010. № 16. С.29-32.
2. Кузьмінська О. Е. Напрями аналізу виробничих запасів підприємств. *Вчені записки: зб. наук. пр. ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана»*. 2014. № 16. С. 174-180.
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: затв. Наказом Міністерства фінансів України № 246 від 20.10.1999 р.
4. Чабаненко І. Л. Вітчизняний досвід складу, калькулювання та розподілу витрат в металургійній промисловості. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та*

- інтелектуальної власності : збірник наукових праць. 2015. Вип. 1, Т. 2. С. 52-57.*
5. Рубан Л. О., Яковенко Т. І. Економічна сутність поняття виробничих запасів на промисловому підприємстві. *Інфраструктура ринку. 2019. Вип. 34. С. 319-324.*
6. Подолянчук О. А. Виробничі запаси: економічна сутність та облік. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2018. № 5. С. 88-101.*